

Βιοχημεία Ι

Κεφάλαιο 8

Ένζυμα: Βασικές αρχές και κινητική

Τα ένζυμα, οι καταλύτες των βιολογικών συστημάτων, είναι σημαντικά μόρια που προσδιορίζουν τον τρόπο των χημικών μετασχηματισμών και μεσολαβούν στο μετασχηματισμό διαφόρων μορφών ενέργειας.

Τα ένζυμα αποτελούν στόχο πολλών φαρμάκων

Το ένζυμο Κ+/Η+ ΑΤΡάση (παραγωγή HCl)

Ομεπραζόλη

- Σχεδόν όλα τα γνωστά ένζυμα είναι πρωτεΐνες
- Υπάρχουν όμως και καταλυτικά ενεργά μόρια RNA (από τους πρώτους βιοκαταλύτες στην εξέλιξη)
- Ενεργό κέντρο
- Καταλυτική ισχύς και εξειδίκευση
- Σταθεροποιούν τις μεταβατικές καταστάσεις

Τα ένζυμα επιταχύνουν τις αντιδράσεις

Ένζυμο	Μη ενζυμ ημιζωή	пкп	Μπ καταλυόμενη ταχύτητα (k _{un} , s ⁻¹)	Καταλυόμενη ταχύτητα (k _{cat} , s ⁻¹)	Αύξηση ταχύτητας (k _{cat} /k _{un})
Αποκαρβοξυλάση της ΟΜΡ	78.000.0	00 χρόνια	$2,8 \times 10^{-16}$	39	$1.4 imes 10^{17}$
Σταφυλοκοκκική νουκλεάση	130.000	χρόνια	$1.7 imes 10^{-13}$	95	$5,6 \times 10^{14}$
Νουκλεοζιτάση της ΑΜΡ	69.000	χρόνια	1.0×10^{-11}	60	$6,0 imes 10^{12}$
Καρβοξυπεπτιδάση Α	7,3	χρόνια	$3,0 imes10^{-9}$	578	$1,9 imes 10^{11}$
Ισομεράση των κετοστεροειδών	7	εβδομάδες	$1,7 \times 10^{-7}$	66.000	$3,9 imes 10^{11}$
Ισομεράση των φωσφορικών τριοζών	1,9	ημέρες	$4,3 \times 10^{-6}$	4.300	$1,0 \times 10^{9}$
Μουτάση του χορισμικού	7,4	ώρες	$2,6 imes 10^{-5}$	50	$1,9 imes10^6$
Ανθρακική ανυδράση	5 δ	ευτερόλεπτα	$1,3 \times 10^{-1}$	$1 imes 10^6$	$7.7 imes 10^6$

Ενυδάτωση του CO₂ ώστε να είναι εφικτή η μεταφορά του από τους ιστούς στο αίμα

Π.χ. Πρωτεολυτικά ένζυμα

Υψηλό βαθμό εξειδίκευσης:

- Αντιδράσεις που καταλύουν:
 Υδρόλυση ενός πεπτιδικού και εστερικού δεσμού
- Επιλογή αντιδρώντων: υποστρώματα

Π.χ. Πρωτεολυτικά ένζυμα

Διαφορετικός βαθμός εξειδίκευσης

Που οφείλεται αυτό;

 Οφείλεται στην ακριβή αλληλεπίδραση του υποστρώματος και του ενζύμου

Που οφείλεται αυτή η ακρίβεια;

 Η ακρίβεια αυτή είναι αποτέλεσμα της τρισδιάστατης δομής της πρωτεΐνης

Θρομβίνη (συμμετέχει στην πήξη του αίματος)

Thrombin

venom-derived peptides

Βδέλλα

Π.χ. Πρωτεολυτικά ένζυμα

- Δεν κάνει διακρίσεις (θα διασπάσει οποιοδήποτε πεπτιδικό δεσμό)
- Απουσία εξειδίκευσης

 Χρησιμοποίηση της σε σάλτσες για να κάνουν το κρέας πιο τρυφερό

Πολλά ένζυμα χρειάζονται συμπαράγοντες για δραστικότητα

Αποένζυμο + συμπαράγοντας = ολοένζυμο

Οι συμπαράγοντες υποδιαιρούνται σε δύο κατηγορίες:

- Μέταλλα
- Μικρά οργανικά μόρια (συνένζυμα)

Συμπαράγοντας	Ένζυμο	
Συνένζυμο		
Πυροφωσφορική θειαμίνη	Πυροσταφυλική αφυδρογονάση	
Φλαβινο-αδενινο-νουκλεοτίδιο	Οξειδάση των μονοαμινών	
Νικοτιναμιδο-αδενινο-νουκλεοτίδιο	Γαλακτική αφυδρογονάση	
Φωσφορική πυριδοξάλη	Φωσφορυλάση του γλυκογόνου	
Συνένζυμο Α (CoA)	Καρβοξυλάση του ακετυλο-CoA	
Biotivn	Πυροσταφυλική καρβοξυλάση	
5΄-Δεοξυαδενοσυλο-κοβαλαμίνη	Μουτάση του μεθυλομηλονικού	
Τετραϋδροφυλλικό	Συνθάση του θυμιδυλικού	
Μέταλλο		
Zn ² *	Ανθρακική ανυδράση	
Zn ²⁺	Καρβοξυπεπτιδάση	
Mg ²⁺	EcoRV	
Mg ²⁺	Εξοκινάση	
Ni ²⁺	Ουρεάση	
Мо	Αναγωγάση του νιτρικού	
Se	Υπεροξειδάση του γλουταθείου	
Mn ²⁺	Δισμουτάση του σουπεροξειδίου	
К*	Καρβοξυλάση του προπιονυλο-Ο	

Τα ένζυμα μπορούν να μετασχηματίσουν ενέργεια από μια μορφή σε άλλη

Το ένζυμο Κ+/Η+ ΑΤΡάση

Ενέργεια από το ΑΤΡ • Μεταφορά μορίων ή ιόντων

Δυο θερμοδυναμικές ιδιότητες της αντίδρασης:

1. Την διαφορά ελεύθερης ενέργειας (ΔG) μεταξύ Αυθόρμη Αυθόρμη

Αυθόρμητη αντίδραση ή όχι

 Την ενέργεια που απαιτείται για να αρχίσει η μετατροπή των αντιδρώντων σε προϊόντα

Ταχύτητα αντίδρασης

Που παίζουν ρόλο τα ένζυμα;

Η μεταβολή της ελεύθερης ενέργειας δίνει πληροφορίες για το αυθόρμητο μιας αντίδρασης αλλά όχι για την ταχύτητα της

1. Μια αντίδραση μπορεί να γίνει αυθόρμητα όταν η ΔG είναι αρνητική

2. Ένα σύστημα βρίσκεται σε ισορροπία και καμία μεταβολή δεν μπορεί να συμβεί εάν ΔG = 0

3. Μια αντίδραση ΔΕΝ μπορεί να γίνει αυθόρμητα εάν η ΔG είναι θετική

Η μεταβολή της ελεύθερης ενέργειας δίνει πληροφορίες για το αυθόρμητο μιας αντίδρασης αλλά όχι για την ταχύτητα της

 Η ΔG μιας αντίδρασης εξαρτάται MONO από τη διαφορά της ελεύθερης ενέργειας των προϊόντων (τελικό στάδιο) από την ελεύθερη ενέργεια των αντιδρώντων (αρχικό στάδιο)

 Η ΔG δεν δίνει πληροφορίες για την ταχύτητα μας αντίδρασης (εξαρτάται από την ελεύθερη ενέργεια ενεργοποίησης (ΔG[‡])

Τα ένζυμα μεταβάλλουν μόνο την ταχύτητα και όχι την ισορροπία

χωρίς ένζυμο...

$$S = \frac{10^{-4} \text{ s}^{-1}}{10^{-6} \text{ s}^{-1}} P$$
$$K = \frac{[P]}{[S]} = \frac{k_{\text{F}}}{k_{\text{R}}} = \frac{10^{-4}}{10^{-6}} = 100$$

Τα ένζυμα επιτυγχάνουν την επίτευξη της ισορροπίας αλλά δεν μεταβάλουν την θέση της

Μετατροπή υποστρώματος σε προϊόν

Ενέργεια ενεργοποίησης

$$\Delta G^{\ddagger} = G_{\rm X}^{\ \ddagger} - G_{\rm S}$$

Ταχύτητα της αντίδρασης

$$V = v[X^{\ddagger}] = \frac{kT}{h}[S]e^{-\Delta G^{\ddagger}/RT}$$

Μεταβατική κατάσταση, Χ‡ $\Delta G^{\ddagger}(\mu\eta)$ καταλυόμενη) ΔG^{\ddagger} (καταλυόμενη) Υπόστρωμα Ελεύθερη ενέργεια ΔG τno αντίδρασης Προϊόν

Πρόοδος της αντίδρασης —>

Σχηματισμός συμπλόκου-υποστρώματος (ES) είναι το πρώτο βήμα στην ενζυμική κατάλυση

Ποια είναι η ένδειξη ύπαρξης του ES;

 Η ταχύτητα μιας ενζυμικής αντίδρασης, σε σταθερή συγκέντρωση ενζύμου, αυξάνεται με την αύξηση συγκέντρωσης του υποστρώματος, μέχρις ότου επιτευχθεί μια μέγιστη ταχύτητα

Γιατί; Τι γίνεται σε υψηλές συγκεντρώσεις υποστρώματος;

Σχηματισμός συμπλόκου-υποστρώματος (ES) είναι το πρώτο βήμα στην ενζυμική κατάλυση

Ποια είναι η ένδειξη ύπαρξης του ES;

2. Τα φασματοσκοπικά χαρακτηριστικά πολλών ενζύμων και υποστρωμάτων αλλάζουν με τον σχηματισμό ES

Οι αλλαγές αυτές είναι πιο έντονες εάν το ένζυμο περιέχει μια έγχρωμη προσθετική ομάδα

π.χ Η συνθετάση της θρυπτοφάνης, ένα βακτηριακό ένζυμο που περιέχει μια προσθετική ομάδα φωσφορικής πυριδοξάλης (PLP), καταλύει την σύνθεση της L-Trp από L-Ser και ένα παράγωγο ινδολίου

Σχηματισμός συμπλόκου-υποστρώματος (ES) είναι το πρώτο βήμα στην ενζυμική κατάλυση

Ποια είναι η ένδειξη ύπαρξης του ES;

3. Η κρυσταλλογραφία με ακτίνες Χ

π.χ. ένζυμο κυτόχρωμα Ρ450

Τα ενεργά κέντρα των ενζύμων έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά

Είναι μια τρισδιάστατη εσοχή ή σχισμή
 (έχει σχηματιστεί από απομακρυσμένα αμινοξέα)

- 2. Μικρό μέρος από τον συνολικό όγκο
- 3. Είναι μοναδικά μικροπεριβάλλοντα

(το μη πολικό μικροπερριβάλον ενισχύει την πρόσδεση του S και την κατάλυση. Υπάρχουν επίσης και κάποια πολικά αμινοξέα, που βοηθούν στην πρόσδεση)

4. Το S προσδένεται στο E με πολλαπλές ασθενείς έλξεις

Επίσης και οι αναστολείς... αλλά με περισσότερους δεσμούς!

9a) 191

Pr0 188

5. Εξειδίκευση της πρόσδεσης εξαρτάται από την επακριβώς τοποθέτηση των ατόμων στο ενεργό κέντρο

Ενέργεια πρόσδεσης: ελεύθερη ενέργεια που απελευθερώνεται κατά την πρόσδεση του S

Η υπόθεση της σταθερής κατάστασης διευκολύνει την περιγραφή της ενζυμικής κινητικής

σταθερά Michaelis

Οι τιμές Κ_M και V_{max} προσδιορίζονται με αρκετούς τρόπους

εξίσωση Lineweaver-Burk

$$\frac{1}{V_0} = \frac{K_{\rm M}}{V_{\rm max}} \cdot \frac{1}{\rm S} + \frac{1}{V_{\rm max}}$$

Οι τιμές K_M και V_{max} είναι σημαντικά χαρακτηριστικά του ενζύμου

$$E + S \xrightarrow[k_{-1}]{k_1} ES \xrightarrow{k_2} E + P$$

• Η K_M παρέχει ένα μέτρο της συγκέντρωσης του S που απαιτείται για να πραγματοποιηθεί σημαντικά η κατάλυση

Αντανακλά την δύναμη της αλληλεπίδρασης ενζύμου-υποστρώματος

$$K_{\rm M} \approx \frac{k_{-1}}{k_1} \qquad (k_{-1} \gg k_2)$$

Οι τιμές Κ_M και V_{max} είναι σημαντικά χαρακτηριστικά του ενζύμου

$$E + S \xrightarrow[k_{-1}]{k_1} ES \xrightarrow{k_2} E + P$$

- Η V_{max} αποκαλύπτει τον αριθμός μετατροπής ενός ενζύμου (αριθμός μορίων S που μετατρέπονται σε P ανά μονάδα χρόνου από ένα E)
- Ο αριθμός μετατροπής ισούται με την σταθερά ταχύτητας k_2 ή αλλιώς k_{cat}

$$V_{\rm max} = k_{\rm cat}[{\rm E}]_{\rm T}$$

• Ο λόγος k_{cat}/K_{M} είναι ένα μέτρο της καταλυτικής αποτελεσματικότητας

Τιμές Κ_Μ μερικών ενζύμων

Ένζυμο	Υπόστρωμα	$K_M(\mu M)$	
Χυμοθρυψίνη	Ακετυλο-ι-θρυπτοφαναμίδιο	5000	
Λυσοζύμη	Εξα-Ν-ακετυλογλυκοζαμίνη	6	
β-Γαλακτοζιτάση	Λακτόζη	4000	
Απαμινάση της θρεονίνης	θρεονίνη	5000	
Ανθρακική ανυδράση	CO2	8000	
Πενικιλινάση	Βενζυλοπενικιλίνη	50	
Πυροσταφυλική καρβοξυλάση	Πυροσταφυλικό	400	
	HCO3-	1000	?
	ATP	60	Ποιαι σίναι η σιχατή.
Συνθετάση του αργινινο-tRNA	Αργινίνη	3	ποια ειναι η σωστη;
	tRNA	0,4	?
	ATP	300	

Προτιμήσεις της χυμοθρυψίνης για υποστρώματα

Αμινοξύ στον εστέρα	Πλευρική αλυσίδα αμινοξέος	k_{cot}/K_{M} (s ⁻¹ M ⁻¹)
Γλυκίνη	—н	$1,3 imes 10^{-1}$
Βαλίνη	CH3 CH3	2,0
Νορβαλίνη	-CH ₂ CH ₂ CH ₃	$3,6 \times 10^{2}$
Νορλευκίνη	-CH2CH2CH2CH3	$3,0 imes 10^3$
Φαινυλαλανίνη	-CH2	1,0 × 10 ⁵

Τι παρατηρείτε; Πως το ερμηνεύετε;

ΑΝΑΣΤΟΛΗ

Ενζυμική κινητική αναστολέων

Μη αντιστρεπτοί αναστολείς – Τα αντιδραστήρια με εξειδίκευση ομάδας

Μη αντιστρεπτοί αναστολείς – Αντιδραστικά ανάλογα υποστρωμάτων

Μη αντιστρεπτοί αναστολείς – Αναστολείς αυτοκτονίας

Parkinson's disease

Η πενικιλίνη

Sir Alexander Fleming

Το βακτηριακό κυτταρικό τοίχωμα (πεπτιδογλυκάνη)

Αντίδραση της τρανσπεπτιδάσης

Αντίδραση της τρανσπεπτιδάσης

Αναστολή μηχανισμού (αυτοκτονίας)

Αναστολή μηχανισμού (αυτοκτονίας)

8.5 Τα ένζυμα μπορούν να μελετηθούν ένα μόριο τη φορά

Μελέτες συνόλου και μελέτες μεμονωμένων μορίων

8.5 Τα ένζυμα μπορούν να μελετηθούν ένα μόριο τη φορά

1. Παραείναι καλό...

2. Ένα διανοητικό πείραμα...

Πειραματική συνθήκη

α. Χρησιμοποιείται διπλάσια
 ποσότητα ενζύμου

- β. Χρησιμοποιείται υποδιπλάσια ποσότητα ενζύμου
- γ. Υπάρχει ένας συναγωνιστικός αναστολέας
- δ. Υπάρχει ένας ασυναγώνιστος αναστολέας
- ε. Υπάρχει ένας καθαρός μη συναγωνιστικός αναστολέας

K_M

V_{max}

3. Μεταβάλλοντας το ένζυμο...

Ποιο είναι το σωστό;

4.

- Η ασπαραγίνη είναι απαραίτητη για τον πολλαπλασιασμό των καρκινικών κυττάρων
- Θεραπεία με το ένζυμο ασπαραγινάση (χημειοθεραπεία)
- Την διασπά σε ασπαρτικό και αμμωνία
- ΜΜ από δύο ασπαραγινάσες από διαφορετικές πηγές
- Συγκεκριμένη συγκέντρωση της ασπαραγίνης στο περιβάλλον

Asparaginase 1 Asparaginase 2

Ποια είναι το καλύτερη για την θεραπεία;

Η Κ_Μ έχει σημασία...